1325-verkoston kirjallinen asiantuntijalausunto 10.10.2018: Raportti eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ” Naiset, rauha ja turvallisuus” Suomen toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2017

Asiantuntija VTM Terhi Nieminen-Mäkynen, 1325-verkoston varapuheenjohtaja

Kiitämme eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi liittyen ulkoministeriön raporttiin eduskunnalle Suomen 1325-toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2017.

Suomen toinen kansallinen toimintaohjelma 2012–2016 on kunnianhimoinen ja se sisältää lukuisia tavoitteita koskien 1325:ta ja sen eri osa-alueita: konfliktien ennaltaehkäisyä, rauhanneuvotteluja ja rauhanrakennusta, kriisinhallintaa, naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien vahvistamista ja suojelun ja turvallisuuden takaamista, tutkimusta ja viestintää sekä seurantaa ja raportointia**.** Jokaiselle tavoitteelle on asetettu omat vastuuministeriöt ja seurantaindikaattorit, jotka mittaavat toimintaohjelman toimeenpanoa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Vuoden 2017 toimeenpanoraportissa raportoidaan Suomen toista kansallista toimintaohjelmaa (2012–2016) vasten, sillä uusi toimintaohjelma julkaistiin vuonna 2018.

Vuosiraportissa todetaan Suomella olevan näkyvä rooli YK:n ja sen jäsenmaiden keskuudessa tasa-arvokysymysten edelläkävijänä ja asiantuntijana. **Suomen roolia ja toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpanoa on kuitenkin hankala arvioida vuosiraportin perusteella.**

Nyt toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpano ei ole kokonaisvaltaista ja varsinaisia tuloksia sekä toimintaohjelman vaikuttavuutta on hankala arvioida:

- Suomi tekee merkittävää työtä monella sektorilla 1325-agendan tavoitteiden toimeenpanemiseksi ja saavuttamiseksi. 1325-työn tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden osoittaminen on kuitenkin vielä monin tavoin puutteellista. Useita toimintaohjelman painopisteitä jäi vuosiraportissa raportoimatta ja epäselväksi jää, onko niiden osalta ollut toimintaa vai onko näistä jäänyt raportoimatta. Toimeenpanosta ja sen hidastumisesta tai edistymisestä ei ole paikoittain lainkaan tietoa. Tämä johtuu vastuutahojen puutteellisesta raportoinnista ja siitä, että raportoidut tiedot eivät ole vertailukelpoisia eri vuosien välillä vaihtelevista raportointikäytänteistä johtuen. Toimeenpanon seurantaa hankaloittaa yleisesti ottaen nk. ”baseline”-tutkimuksen puute.
- Vuosiraportin narratiiviosiossa kuvataan kiitettävällä tavalla maakohtaisia hankkeita. Lisäksi vuosiraportissa keskitytään kirjaamaan kiitettävä määrä aloitteita, puheenvuoroja, toimintoja ja aktiviteetteja sekä kotimaassa että kansainvälisillä foorumeilla. Kuitenkin näiden todennetut tulokset ovat vähäisiä eikä näiden vaikuttavuutta ole arvioitu tai raportoitu suhteessa päätöslauselman 1325 tavoitteisiin tai siihen, miten toimintaohjelma on vaikuttanut konflikteista kärsivien naisten asemaan ja oikeuksiin.
- Vuosiraportissa on todettu, miten suomalaisten kansalaisjärjestöjen toiminta kentällä on ratkaiseva 1325-agendan tehokkaan edistämisen ja toimeenpanon kannalta. Kuitenkin järjestöjen toiminnan rahoitus on laskenut huomattavasti kehitysyhteistyömäärärahaleikkausten myötä vaikeuttaen täten 1325 toimintaohjelman tehokasta toimeenpanoa. 1325 työtä tekevien järjestöjen rahoitusosuutta ei ole raportoitu vuoden 2017 indikaattoriseurantataulukossa

lainkaan. Myös muun hankerahoituksen osalta indikaattoriseurantataulukon mukaan määrärahat ovat laskeneet vuodesta 2016. Myöskään 1325-aiheisen tutkimuksen osalta raportti ei anna seurattavaa tietoa.

Suosituksemme:

- 1325-toimintaohjelman toimeenpanolle tulisi varata tarpeellinen rahoitus ja riittävät henkilöresurssit. Tätä tulisi seurata systemaattisemmin vuosiraportoinnin yhteydessä. Suomen tulisi lisäksi kehittää tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantaa ja raportointia. Vastuuministeriöiden tulisi raportoida systemaattisesti sovittuja indikaattoreita vasten. Määrällisten tavoitteiden lisäksi Suomen tulisi kiinnittää jatkossa enemmän huomiota erilaisiin laadullisiin näkökohtiin. Suomen tulisi myös varmistaa riittävä rahoitus 1325-aiheiselle tutkimukselle ja tätä tulisi seurata systemaattisemmin osana vuosittaista raportointia. Näihin kehittämistarpeisiin myös ulkoasianvaliokunta kiinnitti ansiokkaasti huomiota lausuessaan Suomen 1325-toimintaohjelmasta vuonna 2016 ja sekä myös vuoden 2017 talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa (UaVL 7/2016 vp).
- On huomioitava, että 1325-toimeenpano ei koske vain ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja 1325-maabrändin rakentamista ulkomailla vaan myös kansallisia toimia: päätöslauselma 1325 ja kansallinen 1325-toimintaohjelma painottavat myös konflikteista kärsivien naisten ja lasten tarvetta erityissuojeluun, terveydenhuoltoon ja muuhun apuun. Suomi on heikentänyt kansallisella maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikallaan juuri konflikteista kärsivien naisten ja lasten asemaa ja heidän oikeusturvaansa eikä esimerkiksi väkivaltaa kokeneille naisille voida taata tarvittavia palveluita turvakotien riittämättömän resursoinnin vuoksi. Yleisesti maahanmuuttajanaisten kotoutuminen on jäänyt jälkeen miehille suunnatuista vastaavista palveluista. Ulkoasiainvaliokunnan tulisi tiivistää yhteistyötä eduskunnan muiden valiokuntien kanssa 1325-asioiden käsittelyssä. Lisäksi ulkoasianvaliokunnan olisi aina huomioitava 1325-toimintaohjelman tavoitteet kokonaisvaltaisesti käsitellessään ulko-, turvallisuus- ja kehityspoliittisia kysymyksiä.
- Humanitaarinen kenttä on enenevässä määrin tärkeä 1325-agendan kannalta ja on hyvä, että vuosiraportissa humanitaarinen apu on nostettu omaksi kappaleekseen. Toimintaohjelman toimeenpanon seurannan kannalta olisi kuitenkin selkeää, että toimintaohjelmasta raportoitaisiin toimintaohjelman tavoitteita vasten jatkossa myös narratiiviosiossa systemaattisemmin.

Suomen 1325-verkosto on vuonna 2006 perustettu avoin verkosto, johon kuuluu ihmisoikeus- ja tasa-arvotyötä tekeviä järjestöjä, asiantuntijoita ja tutkijoita. Verkoston tavoitteena on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ja siihen temaattisesti liittyvien päätöslauselmien tavoitteiden edistäminen sekä Suomen kansallisen 1325-toimintaohjelman ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanon seuranta ja toimintaohjelman tavoitteiden edistäminen. Verkostolla on edustajat mm. ulkoasiainministeriön koordinoimassa kansallisen 1325-toimintaohjelman seurantaryhmässä ja NATOn kansalaisyhteiskunnan neuvoa-antavassa paneelissa.

LISÄTIETOA: www.1325.fi

Verkoston puheenjohtaja, prof. Helena Ranta
helena.ranta@helsinki.fi

Verkoston koordinaattori, Hanne Lyytikkä
hanne.lyytikka@unwomen.fi